

De tweede literaire canon van Vlaanderen is klaar. En net als bij de eerste is zijn functie bovenal: bediscussieerd worden.

Heilige huisjes zijn gebouwd om af te breken. Zo belandde Guido Gezelle vorig weekend in een populaire krant pardoes op een themapagina vol West-Vlaamse 'schurken', van wie beelden, monumenten en straatnamen weleens belaagd zouden kunnen worden. Blijkbaar loopt de priester-dichter gevaar vanwege zijn 'amoureuze' verhouding met een leerling - u weet wel, Eugène van 'Dien avond en die rooze'. Dat gedicht zou hem een 'bedenklijke reputatie' geven. De krant plaatste Gezelle op één lijn met onder anderen oorlogsmisdadiger Cyriel Verschaeve. Het werd even een running joke op sociale media. Gezelle en Leopold II, één strijd. Handjes boven tafel of handjes afhakken.

Eigenlijk is deze anekdote beschamend, maar ze bewijst op haar eigen klungelige manier dat geen enkele status voor eeuwig is.

Gisteren was het dan uitkijken naar de tweede 'dynamische canon van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaams perspectief'. Zo'n literaire canon is een hele tuinwijk vol heilige huisjes. De liefhebbers van Guido Gezelle hoeven zich alvast geen zorgen te maken, het Rijmsnoer om en om het jaar staat nog steeds in de lijst. De standbeelden mogen blijven.

Het canonproject is een gezamenlijk initiatief van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL) en Literatuur Vlaanderen, het vroegere Vlaams Fonds voor de Letteren. Sinds 2015 wordt de lijst om de vijf jaar bijgewerkt. De canon is dus 'dynamisch', maar in vijf jaar tijd verandert er niet echt veel. Dat is logisch. Grote verrassingen zijn bij voorbaat uitgesloten. De canon blijft in de eerste plaats een lijst van referentiewerken en schrijvers van kwaliteit waarover een brede consensus bestaat. Hij moet een 'leidraad' zijn 'voor leraren, leesclubs, bibliothecarissen, uitgevers, theatermakers, cultuurministers, televisiemakers en andere lezers'.

50 of 50+1

Vergeleken met de versie van 2015 zijn er in 2020 drie nieuwkomers (Jan Wolkers, Frederik van Eeden en Felix Timmermans) en enkele wissels van titels (zo werd van Cyriel Buysse deze keer de roman *Tantes* in plaats van het toneelstuk *Het gezin Van Paemel* gekozen). Drie nieuwelingen, dat betekent dus ook drie slachtoffers: Willem Kloos, Richard Minne en het *Geuzenliedboek*.

Ook Jef Geeraerts is met *Gangreen 1 (Black Venus)* uiteindelijk niet bij de vijftig toegelaten. Dat boek werd in 2015 nochtans in extremis door de specialisten toegevoegd nadat de schrijver pas overleden was. Zo werd de canon een lijst van 50+1. Dat de omstreden Congo-roman in 2020 niet meer in de lijst voorkomt, heeft natuurlijk met het debat over het kolonialisme te maken. Ook een canon ontsnapt niet aan de tijdgeest.

Het principe van +1 blijft wel bestaan. 'Dat wordt nu een open plek voor permanent debat over de literaire werken die in onze blinde vlek zijn blijven steken. Voor dat debat maken we plaats vrij op de website www.litterairecanon.be. Zo moet die +1 een motor worden voor permanente vernieuwing van onze canon, die daardoor blijft leven', zegt Bert Van Raemdonck, een van de leden van de commissie.

De canon nodigt vooral uit tot reflectie; eigenlijk is dat de essentie van het initiatief. 'De kern van de canon ligt niet in het lijstje, maar in het debat erover', concludeerde Marc Reynebeau in 2015. Ook nu zijn er vragen genoeg. Is Turks fruit een aanwinst - en wat is precies het 'Vlaams perspectief' op die roman van Jan Wolkers? Heeft Richard Minne in vijf jaar zo veel aan reputatie ingeboet dat hij moest verdwijnen? En waarom twee keer Vondel en niet twee keer Willem Elsschot? En zo bitter weinig vrouwen. Zelfs over de criteria kan gediscussieerd worden. Waarom geen Franstalige Vlamingen als Maurice Maeterlinck en Émile Verhaeren en waarom geen kinder- en jeugdboeken als die van Annie M.G. Schmidt?

De hele zomer door besteedt DSL extra aandacht aan enkele van de gecanoniseerde werken.

Voor de +1-verkiezing kunt u uw stem uitbrengen op litterairecanon.be/blinde-vlek.

Peter Jacobs

Copyright © 2020 Mediahuis. Alle rechten voorbehouden